

3.5 Reindrift

Reindrift er det temaet NVE mener ledningen vil ha størst virkninger for. Virkninger for reindrift var også et av temaene som det ble klaget på etter vedtaket i 2012.

Samisk reindrift drives på om lag 40 % av Norges areal, fra Hedmark til Finnmark. Reindrift er en arealkrevende næring som utnytter store deler av utmarksarealene. I de samiske områdene er derfor reindrift et sentralt tema ved behandling av søknader om kraftledninger. Inngrep som bygging av kraftledninger kan medføre et direkte tap av beiteareal eller påvirke reinen gjennom stress og adferdsendringer. Det direkte beitetapet begrenser seg til det arealet som blir beslaglagt av mastefester og av eventuelle veier eller bianlegg. Stress og adferdsendringer kan gjøre at reinen reduserer bruken av området rundt et inngrep, eller at de kan bruke mindre tid på beiting enn de normalt ville gjort. Både det direkte og indirekte beitetapet kan medføre at området får nedsatt bæreevne, ved at reinen får nedsatt kondisjon, høyere dødelighet eller nedsatt reproduksjon.

3.5.1 Påvirkningsfaktorer for reindrift

Når det diskuteres hvordan en kraftledning kan påvirke rein og reindrift, er det viktig å skille mellom anleggs- og driftsfase. Rein er sky av natur og vil trekke unna menneskelig aktivitet. Anleggsfasen vil derfor alltid være negativ for reinen. Generelt er det derfor viktig at anleggsarbeid forsøkes gjennomført i perioder hvor reinen ikke er i området. Dette kan gjøres enten ved å tilpasse anleggstiden etter reindriften bruk av området, eller ved å inngå avtaler med reindriftsutøverne om at de flytter flokken i den aktuelle tidsperioden. Gjerdeanlegg for å holde reinen samlet, tilleggsføring eller reduksjon av flokkstørrelse kan være aktuelt, dersom reindriften fleksibilitet i det aktuelle området og tidsrommet er begrenset. Disse forholdene ved anleggsfasen og de mulige tilpasningene for å redusere konfliktene gjelder generelt i alle områder som brukes av reindriften.

Hvordan en kraftledning i driftsfasen kan påvirke reinsdyra er mer sammensatt og usikkert, men det er ulike faktorer som kan spille inn. Man kan tenke seg at ledningenes lineære struktur på avstand fremstår som en barriere for reinen, og at den derfor dreier unna og følgelig beiter mindre nært kraftledningen enn ellers. Slik atferd hos reinen omtales gjerne som unnvikelse. En annen faktor som kan påvirke reinen er coronastøy. I fuktig vær kan coronastøy være fremtredende på høye spenningsnivåer, og forskning har avdekket at rein hører coronastøy nesten på lik linje med mennesker. En tredje faktor er at kraftledningen i seg selv ikke hindrer reinen i bruk av et område, men at rydding av vegetasjon i traseen kan medføre at busker og kratt vokser opp og blir tettere enn tidligere. Dette kan føre til at reinen får vanskeligheter med å passere eller at det blir problematisk for reindriftsutøvere å forsere ryddegaten med snøscooter eller terrengkjøretøy. Motsatt har en imidlertid også eksempler på at ryddegater brukes positivt ved at de gir sikt og kan være mer framkommelig enn skogen rundt.

3.5.2 Forskning på kraftledninger og rein

Når det gjelder unnvikelse og indirekte beitetap er det gjennom de siste 20 årene gjort en rekke studier på hvordan kraftledninger i driftsfasen kan påvirke rein og reindrift. Tidlig forskning rundt år 2000 og noen år fremover forsøkte å skaffe til veie kunnskap om kraftledningers virkninger på rein ved enten å gjøre forsøk med tamrein i kontrollerte omgivelser ved kraftledninger, ved å observere tamrein som beitet nær kraftledninger eller ved å bruke indirekte faktorer som mål på beitetrykk, blant annet lavtykkelse. Konklusjonene fra disse studiene¹ var ikke entydige. Innhegningsforsøk viste ingen eller svært liten effekt av ledningene, mens observasjoner av arealbruk hos tamrein samt målinger av

¹ REIN-prosjektet, Norges forskningsråd 2002.

lavdekker viste at kraftledninger kan føre til at reinen unnviker områder nærmest ledningene. I enkelte studier konkluderte man med at unnvikelsen i driftsfasen var opptil fire kilometer fra ledninger.

I motsetning til studiene av tamrein, som omtalt over, viste studier med telling fra fly, observasjoner av villrein og analyser av lavdekker i Ottadalsområdet at villrein ikke ble hindret i å krysse traseen til en 66 kV-kraftledning der².

Fordi forskermiljøene kom til så sprikende konklusjoner, var det vanskelig å si sikkert hvilken påvirkning kraftledninger reelt har på rein og reindrift. Imidlertid bidro utviklingen av GPS-sendere til at man kunne studere reinens arealbruk mye mer nøyaktig, og dette er nå gjeldende metode for det meste av forskning som studerer reinens habitat- og arealvalg. Dette er en metode som gir større nøyaktighet og legitimitet enn bruk av indirekte variabler som mål på dyrenes respons på kraftledninger. NVE mener derfor det er naturlig å legge størst vekt på disse GPS-baserte studiene i denne oppsummeringen av kraftledningers virkninger for reinsdyr. NVE bidro økonomisk og er fortsatt pådriver for at ny forskning på temaet skal gi økt kunnskap og sikrere beslutningsgrunnlag for forvaltningen.

Virkinger i anleggsfasen

Forskningen er relativt entydig i at anleggsperioden med mye menneskelig aktivitet og bruk av tunge anleggsmaskiner har negative virkninger for tamrein. Norske³ og svenske⁴ studier konkluderer med at reinen bruker områder opp til fem kilometer fra anleggsområdet mindre enn de ville gjort uten anleggsaktivitet. Reinen både bruker områdene mindre og beveger seg raskere gjennom området enn de normalt ville gjort. Det er også konkludert med at det er negative effekter av anleggsarbeid i kalvingsperioden, noe som er naturlig da simler som skal kalve er sårbare og vil holde seg unna faremomenter. Simler med kalv er også generelt mer sky enn for eksempel bukkflokker. På bakgrunn av forskningen kan man derfor konkludere med at anleggsarbeidet kan medføre negative effekter opp mot fem kilometer fra anleggsaktiviteten, og at virkningene vil være spesielt store i kalvingsområder.

Virkinger i driftsfasen

En rekke forskningsprosjekter har benyttet seg av GPS-sendere på rein, og det er relativt entydige konklusjoner om at kraftledninger i seg selv ikke har særlige virkninger i driftsfasen⁵. Imidlertid har én studie hvor man benyttet GPS-sendere på villrein i Langfjella-området vist indirekte effekt, ved at kraftledninger kan bidra til at villreinen viker unna veier i større grad dersom kraftledningen går i samme område som disse⁶. Det er imidlertid viktig å merke seg at studier på villrein ikke nødvendigvis kan overføres direkte til tamrein, da tamrein har en annen toleranse for forstyrrelser.

Også en studie på tamrein nær Kristinebergsgruven i Sverige indikerer at en kraftledning som går i nærheten av andre menneskelige inngrep (vei, gruvedrift, bebyggelse mm.) kan gi en annen arealbruk hos reinen enn forventet⁷. Studien kunne imidlertid ikke fastslå hvor stor effekten av kraftledningen var, men at den kunne være med som en forklaringsvariabel i en modell som skulle forklare reinens arealbruk.

Reinbeitedistrikt 20 påpeker i sin uttalelse at en studie fra Ildgruben i Nordland viser at reinens bevegelser ble negativt påvirket av to av tre studerte seksjoner av en eldre 420 kV. I studien hadde forskere fra Universitetet i Oslo delt ledningen i tre segmenter, og studert reinens bevegelser ved

² Reimers, E. Kraftlinjer og rein i Ottadalen Nord. Villreinen, 102-105. 2001.

³ Eftestøl m.fl. Markkonflikt mellan vindkraft och renkötsel. 2021.

⁴ A. Skarin m.fl. Renar, renkötsel och vindkraft. 2021.

⁵ O. Strand Vindkraft og reinsdyr - en kunnskapssyntese. 2017.

⁶ Panzacchi m.fl. Learning from the past to predict the future: using archaeological findings and GPS data to quantify reindeer sensitivity to anthropogenic disturbance in Norway. 2013.

⁷ A. Skarin m.fl. Renar, renkötsel och vindkraft. 2021.

kraftledningen ved hjelp av GPS-sendere⁸. I vintersesongen fant forskerne ingen effekt av ledningen, mens i sommersesongen fant forskerne at reinen brukte områdene inntil 1,5 kilometer fra ledningen 10-20% mindre enn forventet. For den tredje seksjonen brukte imidlertid reinen områdene inntil kraftledningen mer enn forventet.

De samme forskerne har også studert virkningene av en ny 420 kV kraftledning på Fosen⁹. Her fant de at en seksjon av ledningen hadde sterk negativ effekt på reinen om våren, mens for den andre seksjonen hadde ledningen en positiv effekt, dvs. at reinen brukte områdene nær ledningen mer enn forventet. Det var også ulike resultater fra ulike sesonger, slik at reinen brukte områder nær kraftledningen mindre enn forventet, mens andre sesonger brukte reinen områdene likt eller mer enn før utbyggingen. Forskerne peker på svakheter i datamaterialet, og viser blant annet til at antall rein i enkelte områder er små, samt at beitekvalitet kan styre reinens arealbruk. På bakgrunn av dette skriver forskerne i sin rapport at de ikke kan konkludere med at kraftledningen har en negativ effekt på reinens arealbruk. Forskerne skriver at *«før endelige konklusjoner kan trekkes bør flere år med etterdata samles inn»*.

NVE konstaterer at forskere per i dag ikke er i stand til å kunne trekke en vitenskapelig signifikant konklusjon om at kraftledninger har negativ effekt på reinens arealbruk. Vi vil likevel peke på at reinen for flere av de studerte ledningsseksjonene viste redusert bruk nær ledningen enkelte sesonger. Selv om dette kan skyldes andre faktorer som beitevariasjon, klimatisk variasjon mellom år, annen aktivitet i området osv., kan man heller ikke utelukke muligheten for at ledningen påvirker reinens bevegelser til en viss grad.

Når det kommer til virkninger av flere kraftledninger som går parallelt med hverandre kjenner NVE bare til eldre studier med til dels store mangler som har undersøkt dette¹⁰. Konklusjonene herfra er derfor svært usikre.

Et annet forhold enn unnvikelseeffekter er at kraftledninger kan fremstå som en barriere for reinen når den skal drives forbi ledningen. En slik effekt er vanskelig å studere, men i konsultasjonsmøter med NVE beskriver reindriftsutøvere at de kan ha vanskeligheter med å passere kraftledninger enkelte steder. En slik barriereeffekt er også omtalt i forskningsrapporter og konsekvensutredninger, uten at forskningen har undersøkt dette direkte. I hvor stor grad slike barriereeffekter kan gjøre det vanskelig å passere en kraftledning vil sannsynligvis være avhengig av terreng og værforhold. En ledning som passerer trange passasjer eller flaskehals i terrenget vil i større grad kunne fremstå som en barriere, spesielt dersom reinen må passere ledningen i nedoverbakke og får ledningen under seg i terrenget. Dette bekrefter reindriftsutøverne som er intervjuet i rapporten fra Fosen og Ildgruben nevnt ovenfor. Også dersom det er regn og/eller tåke opplever reindriftsutøverne i noen tilfeller at reinen snur når den møter en kraftledning, og at det i slike tilfeller kan være vanskelig å passere ledningen. En kraftledning som medfører en slik barriereeffekt vil neppe kunne stenge en flyttlei, men kan medføre ekstraarbeid for reindriftsutøverne når reinen skal drives forbi ledningen. Hvilken effekt en barriereeffekt vil ha for reinen når den skal passere en trekklei vil avhenge av dyrenes motivasjon til å passere området, men barriereeffekter ved trekkleier vil kunne medføre at reinen får endret arealbruk.

Forskningen er altså entydig på at en kraftledning i seg selv ikke vil medføre særlige unnvikelseeffekter for rein som beiter fritt i landskapet. Likevel etterlater enkelte studier en usikkerhet som tyder på at kraftledninger i noen tilfeller kan bidra til å forstyrre reinsdyras naturlige bevegelser i landskapet. Spesielt kan veier, hytter og menneskelig aktivitet føre til at reinsdyr til en viss grad unngår slike områder. Kraftledninger vil også i enkelte tilfeller medføre barriereeffekter, særlig der dyrene må passere gjennom trange passasjer eller i hellende terreng.

⁸ Eftestøl m.fl. Markkonflikt mellan vindkraft och renskötsel. 2021.

⁹ Eftestøl m.fl. Markkonflikt mellan vindkraft och renskötsel. 2021.

¹⁰ REIN-prosjektet, Norges forskningsråd 2002.

3.5.3 NVEs vurderingskriterier

Basert på eksisterende kunnskap, og for å ta høyde for usikkerheten som er knyttet til forskningsresultatene, legger NVE til grunn at kraftledninger kan påvirke reinen og bidra til at beiter nær kraftledningstraseer brukes mindre. NVE mener graden av virkninger kan påvirkes av mange faktorer. Generelt regnes virkningen i stor grad å kunne variere med hvilket funksjonsområde som berøres (årstidsbeite, kalvings- og brunstland, lufteplasser mv.). Dette innebærer for eksempel at reinen vurderes å være mer utsatt for forstyrrelser under kalvingstiden, og at en kraftledning gjennom et kalvingsområde antas å kunne påvirke reinen i større grad enn en kraftledning gjennom f.eks. et sommerbeite. Hvor god tilgang reinen har på de ulike funksjonsområdene vil også kunne avgjøre hvordan en kraftledning oppfattes, og hvilke virkninger den gir.

I våre vurderinger legger vi også til grunn at virkninger av arealinngrep må vurderes ut fra reindriftas samlede tilgang og bruk av arealene. Reduksjonen i begrensede arealer eller andre høyt verdsette funksjonsområder vil påvirke reindriften mer enn tilsvarende påvirkning av øvrige områder. Det er derfor viktig med en verdivurdering av områdene for å kunne bedømme virkninger av arealinngrep.

For mange distrikter er vinterbeiter en begrenset ressurs (marginale beiter). Vinterbeiter verdsettes derfor normalt høyere enn sommerbeiter, men dette avhenger av hvilke beiter som er en begrensende faktor for det aktuelle reinbeitedistriktet. Vårbeiter vil også verdsettes høyt fordi reinen er avhengig av grøntbeiter etter måneder på næringsfattige vinterbeiter. For simler med kalv kan dette være avgjørende for at simla skal klare å produsere nok melk til kalven. For utøveren er kalving og vårbeiter derfor i stor grad avgjørende for årsproduksjon og avkastning, og dermed lønnsomheten i driften generelt. I mange reinbeitedistrikt kan tilgangen på vårbeiter være begrenset, samtidig som det ofte er annen arealbruk og aktivitet i områdene som kan påvirke driften.

Trekk-, flytt- og drivleier verdsettes generelt også høyt. Disse er både avgjørende for driftsmønsteret innen og mellom reinbeitedistrikt. og består ofte av trange områder der reinen og reindriften har få andre alternative forflyttingsmuligheter. Flyttleier har også et særskilt vern i reindriften § 22, hvor det står at flyttleier ikke kan stenges. NVE mener det er tvilsomt at en kraftledning kan ansees å fysisk stenge en flyttleier, men dette er områder som vi har særskilt oppmerksomhet rundt når vi vurderer virkninger for reindriften.

I hvilken grad en kraftledning kan påvirke rein vil også kunne avhenge av ledningens alder. Forskning på rein i Norge og caribou (amerikansk villrein) i Nord-Amerika har vist at rein skyr områder med mye menneskelig aktivitet. Imidlertid er det også vist at reinen over tid kan venne seg til tekniske inngrep¹¹, særlig dersom den menneskelige aktiviteten avtar. En nybygd kraftledning kan derfor forventes å kunne påvirke reinen mer enn en ledning som har stått i et område i en årrekke. Dyrenes tamhetsgrad vil også være sterkt avgjørende for hvor mye de påvirkes. Flere steder er reinen så tam at den går inn i tettbebygde områder og beiter i nærheten eller rundt bebyggelsen. Det er i slike tilfeller vanskelig å tenke seg at en kraftledning vil ha stor påvirkning på dyr som beiter fritt i terrenget. Andre steder er dyrene mer sky og vil i større grad kunne påvirkes av tekniske inngrep. Dette generelle bildet kompliseres ved at dyr innen samme flokk kan ha ulik toleranse for forstyrrelser og ved at toleransen til det enkelte individ både varierer gjennom året og med kondisjon, beitetilgang, rovdyrpress mm. Særlig vil simler med kalv kunne være mer våre for forstyrrelser enn for eksempel bukkeflokker.

Virkningene som er omtalt over, knytter seg i hovedsak til biologiske og naturgitte faktorer. For tamrein og virkninger av kraftledninger spiller i tillegg selve reindriften og utøveren en helt sentral rolle. Ved vurdering av kraftledninger og virkninger for rein mener NVE det er viktig å huske at reindriften er en regulert næring og at dyra styres aktivt. Samtidig bygger reindriften på reinens naturlige vandringer og skiftende årsbeiter, og å påvirke dette minst mulig er en fordel for rasjonell drift. Om en kraftledning får negative virkninger for reinen, vil dette ikke bare kunne oppfattes som en driftsmessig/økonomisk ulempe for reindriften, men også som negativt for gleden og motivasjonen ved

¹¹ Haskell m.fl Dynamic responses of calving caribou to oilfields in northern Alaska. 2005.

å drive reindrift. Slike mulige virkninger lar seg ikke kvantifisere, og de kommer også sjeldent til uttrykk direkte. NVE mener likevel det er viktig å ha forståelse for slike virkninger og for rollen dette spiller i reindriften vurdering av arealinngrep.

Oppsummert mener NVE at anleggsfasen udiskutabelt vil kunne påvirke reindriften negativt, og at anleggsperioden må tilpasses etter reindriften bruk av de respektive områdene.

Når det gjelder driftsfasen viser NVE til at de aller fleste forskningsprosjektene som har undersøkt reinens arealbruk ved hjelp av GPS-sendere konkluderer med at kraftledninger har begrenset effekt på tamrein. Imidlertid etterlater noen studier en viss usikkerhet om at reinen i noen tilfeller bruker områdene nært kraftledninger mindre enn forventet også i driftsfasen, selv om studiene ikke har kunnet konkludere med at dette skyldes kraftledningene i seg selv. Andre studier har vist at en kraftledning i tilknytning til veier, hytter og annen menneskelig aktivitet i noen grad vil kunne bidra til at områdene rundt brukes mindre enn forventet. Dette mener NVE er vesentlig i denne saken, da den omsøkte ledningen i hovedsak vil gå i områder med svært mye menneskelig aktivitet. Selv om enkelte av disse studiene er gjort på villrein kan man ikke utelukke at det samme vil være gjeldende for tamrein. Ledningen vil dessuten gå parallelt med to, og noen steder tre, andre kraftledninger. Det er ikke studert i tilstrekkelig grad hvilken virkning parallellføring av to eller flere ledninger vil ha for reinen. NVE kan ikke utelukke at tre til fire parallelle ledninger kan oppfattes som et større hinder for reinen, og at de samlet derfor vil kunne ha større virkninger enn man kan konkludere med ut fra gjeldende kunnskap fra forskning som har studert enkeltledninger.

Det er også sannsynlig at flere parallellførte ledninger vil kunne medføre barriereeffekter der reinen aktivt må drives forbi ledningene, og hvor reindriften kan oppleve problemer med å få reinen til å passere enkelte steder. Imidlertid vil det være en større virkning for reindriften dersom ledningene oppleves som barrierer ved trekkleier der reinen går fritt på beite. I slike tilfeller vil ikke reindriften aktivt kunne drive reinen forbi, og resultatet vil da kunne være en opphopning av dyr enkelte steder i terrenget med påfølgende endret arealbruk. Dette er det lagt vekt på i noen grad i konsekvensutredningen.

Imidlertid legger konsekvensutredningen konsekvensgraden lavere enn den ellers ville gjort der planområdet er påvirket av menneskelig aktivitet, med begrunnelse i at området allerede er forringet og dermed har mindre verdi. Etter en slik tankegang vil et tiltak som bygges i tilknytning til eksisterende inngrep sjeldent bli vurdert til å få særlige konsekvenser for reindrift. Dette mener NVE noen ganger kan bli feil. Tiltak i tilknytning til eksisterende inngrep vil ofte ikke ha like store konsekvenser som et helt nytt tiltak i et uberørt område, og i mange tilfeller vil det kunne være riktig å samle inngrep fremfor å gjøre inngrep i uberørte områder. Dette er likevel noe som må vurderes i hvert enkelt tilfelle, spesielt når forskningsresultater har vist at virkninger av kraftledninger vil kunne bli forsterket av andre inngrep.

Reindriften, Sametinget og Statsforvalteren mener at konsekvensgradene for reindrift er lagt for lavt i konsekvensutredningen. NVE enig i dette i noen tilfeller, men at dette må vurderes for hvert område. Basert på dagens forskning er det lite trolig at ledningen vil medføre unvikelseseffekt, og således tapt beiteland. Imidlertid mener NVE at ledningen vil kunne ha en barriereeffekt i driftsfasen som kan medføre vanskeligheter med å få reinen til å passere ledningen. NVE vil drøfte dette i vurderingen av virkninger for de ulike distriktene.

3.5.4 Vurderinger av virkninger for de berørte reinbeitedistriktene

NVE vil nedenfor vurdere virkninger for de berørte reinbeitedistriktene fra Skaidi i øst til Hammerfest i vest. I gjennomgangen vil vi vurdere virkningen av ledningen og eksisterende inngrep i nærheten av denne. I vurderingen legger vi vekt på kunnskap fra forskningsprosjekter som har blitt gjennomført etter at vi gav konsesjon til ledningen i 2012. NVE vil også gjøre en egen vurdering av samlede virkninger for reindriften opp mot folkeretten i kapittel 3.5.

Distrikt 21

Distrikt 21 har barmarksbeitene sine nord for E6 og Skaidi, og er derfor kun berørt av tiltaket når de driver dyrene til og fra vinterbeitene.

Distriktet har en viktig flyttlei like øst for Skaidi transformatorstasjon som benyttes vår og høst. En alternativ flyttlei de har benyttet vest for Skaidi er nå stengt grunnet tett utbygging av blant annet hytter, noe som medfører at distriktet ikke har så mange andre muligheter enn å benytte hovedflyttleien øst for Skaidi transformatorstasjon.

Anleggsfasen

NVE mener at distriktet vil bli negativt påvirket av anleggsfasen dersom det er aktivt anleggsarbeid i den perioden de skal flytte reinen forbi Skaidi transformatorstasjon. Reinen passerer tett opptil transformatorstasjonen, og det vil være viktig at det ikke er pågående anleggsarbeid når de passerer. Reinen bør heller ikke hindres av hensatte anleggsmaskiner, anleggsdeler og liknende som kan gjøre det vanskelig å passere. NVE mener at de negative virkningene for distrikt 21 i anleggsfasen i stor grad kan avbøtes gjennom å tilrettelegge anleggsperioden mot reindriftens behov for bruk av området.

Driftsfasen

I driftsfasen vil distriktet bli noe berørt av ledningen, da denne svinger rundt Skaidi transformatorstasjon og kobles til stasjonen fra øst. Distriktet må som nevnt over passere nært inntil Skaidi transformatorstasjon. Området rundt stasjonen vil naturlig nok være preget av at mange ledninger skal inn til og ut av stasjonen. I tillegg til dagens ledninger er det omsøkt en 132 kV ledning fra Skaidi til Smørfjord og en 420 kV ledning fra Skaidi til Lakselv og videre mot Lebesby. Distriktet opplever utfordringer i dag med 66 kV-ledningen og 132 kV-ledningen som går ut fra Skaidi mot hhv. Smørfjord og Lakselv. Særlig i vær med dårlig sikt opplever de at reinen stopper opp og snur når de oppdager ledningen på kort avstand. De mener at en ytterligere utvidelse av Skaidi transformatorstasjon kan forverre dette.

NVE mener det er sannsynlig at distriktet vil oppleve at denne situasjonen forverres dersom alle omsøkte tiltak rundt Skaidi transformatorstasjon skal realiseres. Den eksisterende ledningen fra Smørfjord er søkt ombygd for å få plass til nye 420 kV-ledninger fra Lebesby, Skillemoen og Hammerfest. Den omsøkte 132 kV-ledningen til Smørfjord er søkt lagt i kabel den siste biten inn til Skaidi transformatorstasjon, men kun over en strekning på ca. 240 meter. Likevel vil reinen måtte passere Skaidi transformatorstasjon, potensielt nært inntil tre 420 kV-ledninger, to 132 kV-ledninger og en 66 kV-ledning – dersom alle omsøkte ledninger inn til stasjonen blir realisert. NVE mener dette vil kunne øke reindriftens problemer med å passere alle anleggene, særlig under visse værforhold. Anleggene vil etter NVEs vurdering neppe medføre at reinen ikke kan passere forbi stasjonen, men reindriften kan få merarbeid dersom reinen opplever anleggene som barrierer.

Figur 11: Reinbeitedistrikt 21s vårbeiter og flyttleier. Kilde: Statnett.

Distrikt 22

NVE har hatt to separate konsultasjonsmøter med ulike siidaandeler fra reinbeitedistrikt 22, da de har vært representert ved to forskjellige advokater. NVE vil likevel vurdere virkningene for distriktet som en helhet i denne gjennomgangen, selv om de ulike siidaene ikke nødvendigvis driver dyrene i samme flokk eller bruker områdene på likt vis.

Figur 12: Kart som viser reinbeitedistrikt 22s vårbeiter, oppsamlingsområder og flyttleier i området rundt ledningen. Den viktige trekkleien ved Fæg fjord er markert med rød strek og plasseringen er markert med pil (NVEs inntegning). Kilde: Statnett.

I konsultasjonsmøter med NVE informerte reinbeitedistriktet om hvordan de bruker området gjennom året. Distrikt 22 blir berørt fra E6 i øst til Kvalsundet i vest. Distriktet kommer inn i området fra vinterbeitene om våren, og simlene kalver nord i området. Simlene med kalver vil søke ned mot Repparfjorden for å beite på de første grønnspirene som kommer om våren. Disse plantene er ekstra næringsrike og dette beitet er derfor vesentlig for at simlene skal kunne produsere nok melk til kalvene. Reinen bruker hele området langs sjøen, fra Fæg fjord i øst til Neverfjord i vest gjennom våren og sommeren. Distriktet sier at reinen beiter i et rotasjonsmønster i fjellet sør for Repparfjorden gjennom sommeren og høsten, og at denne rotasjonsbeitingen er viktig for å opprettholde dynamikken i hvordan reinen bruker området.

På strekningen ut fra Skaidi transformatorstasjon vil ledningen gå parallelt med to 132 kV kraftledninger på sørsiden av riksvei 94. Langs riksveien går det også en eksisterende 22 kV kraftledning, så stedvis vil det etter bygging av ny ledning gå fire kraftledninger som er delvis parallellført, i tillegg til riksveien. Ledningen går i ytterkanten av kalvingsområdet til distriktet, og passerer en spesielt viktig trekklei ved Fæg fjord (se figur 12).

Anleggsfasen

I anleggsfasen vil ledningen få negative virkninger for reindriften. Særlig ugunstig er det at ledningen bygges nær områdene som brukes til kalving og viktige vårbeiter. Dersom man legger til grunn at anleggsarbeidet kan virke negativt opp til fem kilometer unna vil inntil 25% av distriktets områder vest for E6 og sør for Repparfjorden bli berørt, ifølge konsekvensutredningen. Selv om reinen trolig ikke vil sky området helt, vil anleggsperioden bli vanskelig for reindriften da en stor andel av deres vår- og sommerbeiter blir berørt. Særlig kritisk vil dette være dersom anleggsarbeidet medfører at simler med kalv mister tilgangen til viktige grøntbeiter nede langs Repparfjorden. Reindriften sier selv at det er viktig at simlene har tilgang til dette området med næringsrike grøntspirer i perioden fra kalvingen og utover sommeren.

Anleggsperioden vil også kunne medføre at reinen trekker over i områder som brukes av nabosiida eller -distrikter. Dette vil i så fall medføre mye ekstraarbeid for reindriftsutøverne, da de må skille flokkene og drive reinen tilbake til riktig område igjen. Om høsten samler distriktet dyrene i et gjerdeanlegg ved Fiskelvatn ved Kvalsund. Aktivt anleggsarbeid i dette området på høsten vil kunne medføre at det er vanskeligere å samle dyrene i gjerdet. Selv om det er noen kilometers avstand mellom ledningen og gjerdeanlegget, ligger store deler av samlingsområdet innenfor området som kan bli påvirket av anleggsarbeidet. Særlig anleggsarbeid med helikopter i området på denne tiden vil kunne medføre betydelig ekstraarbeid for reindriften.

NVE mener det er viktig at det settes vilkår om at anleggsperioden skal tilpasses kalvingstiden og flyttperioden, og at Statnett tilrettelegger for at anleggsarbeidet skal gi så lite virkninger som mulig for reindriften. Trolig vil det være vanskelig å få til gode løsninger siden influensområdet for anleggsarbeidet omfatter så stor del av vår-, sommer- og høstbeitene til distriktet, mens hovedandelen av anleggsarbeidet nødvendigvis må foregå i barmarkssesongen.

Driftsfasen

I driftsperioden mener NVE at det ikke kan utelukkes at ledningen medfører negative virkninger for distriktet. Det er ikke kjent hvorvidt så mange inngrep i form av parallellførte kraftledninger vil kunne medføre en unnvikelseeffekt., jf. diskusjonen i kapittel 3.5.2. NVE mener at det er lite trolig at ledningen i seg selv vil gjøre at reinen skyr området, siden reinen i dag passerer området med eksisterende ledninger og vei. De samlede virkningene av flere kraftledninger og en trafikkert vei kan imidlertid føre til at reinen endrer bruken av området. Dersom det skulle skje vil det få store konsekvenser for reindriften, da området langs Repparfjorden er vesentlig for kalveoverlevelse og -tilvekst.

Begge de to delene av distriktet som NVE har hatt konsultasjon med fremhever viktigheten av en trekklei ved Fæg fjord, se figur 12. Distriktet påpeker at dette er en svært viktig vei ned fra fjellet når reinen skal til vårbeiteområdene langs fjorden, og at det er få andre alternative veier de kan bruke. Utøverne sier at de allerede i dag har problemer når reinen skal passere dagens ledninger på nedstigningen fra fjellet.

NVE mener det er sannsynlig at reindriften vil kunne oppleve større barrierevirkninger av kraftledningen enn i dag, da de etter utbyggingen som nevnt ovenfor må passere både en 420 kV og to 132 kV kraftledninger som vil ligge lavere i terrenget enn dyrene når de skal passere. Vi mener at dette særlig kan bli et problem dersom reinen skal passere når det er dårlig sikt, og at dyrene opplever at de plutselig kommer til et hinder. Dyrene som skal passere vil også omfatte simler med relativt nyfødte kalver som skal trekke ned fra kalvingsområdet rundt Nussir og ned mot sjøen. Simler med kalv er kjent for å være betydelig mer sky og vår for inngrep enn eksempelvis bukkeflokker. Det er av vesentlig betydning for reindriften økonomi og driftsmønster at simlene får tilgang til grøntspirene om våren, for å klare å produsere nok melk som fører til en tilfredsstillende kalvevekst.

I konsekvensutredningen står det «*En ny ledning kan også forsterke eventuelle barriereeffekter som er i områdene i dag og medføre at spesielt simler med små kalver blir forsinket i trekket til sjønære områder utover våren og forsommeren, og heller bli værende på fjellet sør for traseen. I verste fall kan enkelte dyr også unngå trekket helt og dermed føre til en opphopning av dyr i de kystnære områdene vest i distriktet i denne sesongen*». Videre sier konsekvensutredningen at «*Det er vanskelig å forutsi graden av en slik negativ effekt, men det er naturlig å tro at i hvert fall noe rein, som nevnt særlig sensitive individer og simler med kalv, kan få noe forsinket trekk, eventuelt øke bruken av sjønære områder et annet sted enn langs Repparfjorden. Det er likevel viktig å nevne at motivasjonen til dyrene å komme ned til de beste beitene langs kysten sannsynligvis er høy. Med godt oppryddingsarbeid slik at spesielt de små kalvene ikke opplever noen fysisk barriere, samt god kommunikasjon mellom utbygger og reindriften (vedlikehold og tilsyn) tror vi derfor at effekten av slike potensielle barriereeffekter blir relativt små og først og fremst eventuelt oppstår i perioder med mye corona- og/eller vindstøy og/eller der topografien/ totale inngrepssituasjonen gjør at du allerede har en flaskehals. For bukker og ungdyr vil endringene med all sannsynlighet bli minimale*».

NVE mener at ledningen trolig ikke vil stenge trekkleien helt, da motivasjonen til dyrene vil være høy for å komme til de lavereliggende grøntbeitene ved sjøen. Likevel mener NVE at reindriften kan oppleve at dyrene kan være motvillige til å passere ledningene. Spesielt kan en slik barriereeffekt oppstå i ugunstige værforhold med corona- og vindstøy fra kraftledningene. Dersom ledningen i ytterste konsekvens medfører en opphopning av dyr som unngår å trekke forbi ledningen og ned til sjøen, slik konsekvensutredningen omtaler, vil dette være svært uheldig. En følge av dette kan være endret arealbruk, spesielt for simler med kalv. Det finnes ifølge reindriften ingen andre trekkleier i området som kan benyttes som et alternativ til den ved Fæg fjord.

Reindriften er også bekymret for at en ny ledning vil medføre økt menneskelig aktivitet i området. De peker på at det vil være ulike eiere av de forskjellige ledningene, og at siden tilsyn ikke nødvendigvis koordineres mellom selskapene vil dette kunne medføre økt tilsynsaktivitet i området. I tillegg trekker de frem at anleggsveier åpner opp områder som tidligere har vært utilgjengelig for generell ferdsel av blant annet syklist og turgåere. NVE er enig i reindriften syn på dette, og mener det er sannsynlig at bygging av ledningen kan medføre økt menneskelig aktivitet i området. Selv om tilsyn og vedlikehold er relativt sjeldne hendelser kan man ikke utelukke effekten av gjentatt menneskelig aktivitet i form av snøskuter, firehjuling eller helikopter. NVE anbefaler derfor at dersom Statnett får konsesjon til ledningen bør de så langt det lar seg gjøre forsøke å koordinere tilsynsarbeidet med de andre ledningseierne i området. NVE er kjent med at reindriften opplever at dersom reinen har opplevd noe skremmende i et område kan det medføre at reinen i en periode i etterkant ikke vil trekke inn i området på nytt. NVE kan ikke utelukke at dette kan skje dersom anleggsveier, tilsyn og vedlikehold totalt sett medfører økt menneskelig aktivitet i området. Dette kan til en viss grad avbøtes gjennom vilkår om at anleggsveier skal tilbakeføres til opprinnelig tilstand. Det er ikke planlagt noen permanente anleggsveier i området. Likevel vil det være vanskelig å forhindre at kjørespor etter anleggsarbeidet

kan medføre økt aktivitet i fjellet også i driftsfasen, noe som vil gi en indirekte negativ effekt av tiltaket.

Distrikt 20

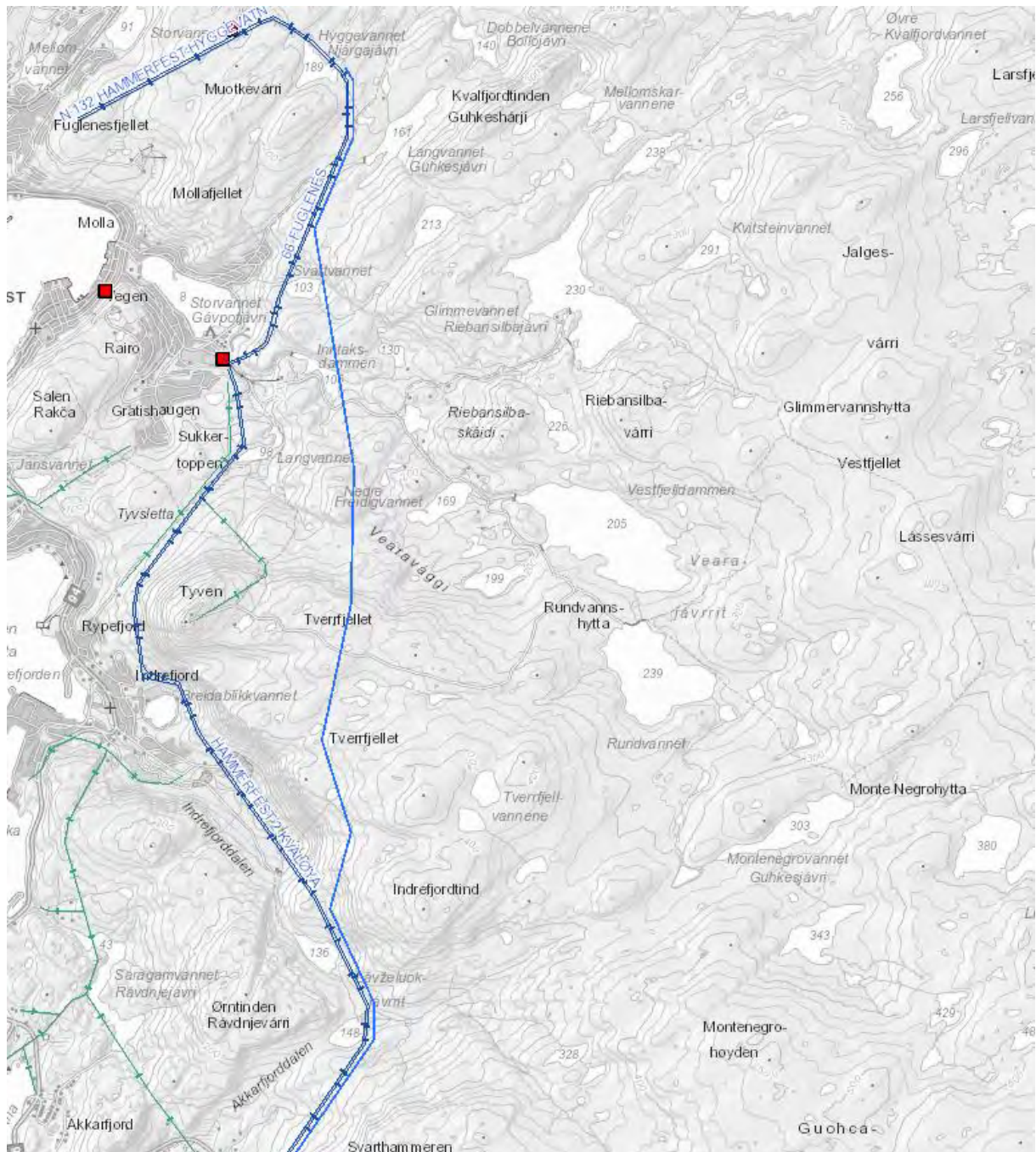
Reinbeitedistrikt 20 har vår-, sommer- og høstbeiter på Kvaløya. Distriktet flytter reinen inn fra vinterbeitene på Finnmarksvidda og i området om våren. Deler av flokken flytter langs sørsiden av Repparfjorden, det vil si i området hvor ledningen er søkt bygget. Reinen samles deretter i et oppsamlingsområde sør for Kvalsundbrua før de svømmer over Kvalsundet på den tiden av døgnet hvor tidevannet gjør at strømmen er minst. Som alternativ til svømmingen bruker distriktet en pram for å flytte reinen over til Kvaløya. Sørvestsiden av Kvaløya er viktige områder, da reinen vil finne barflekker med grøntbeite her først. Reinen flyttes deretter langs vestsiden av Kvaløya frem til Grøtnes før de trekker østover inn i fjellene ved Akkarfjord. Kalvingsområdet er spredt utover mesteparten av Kvaløya med unntak av bebygde områder og de høyestliggende fjellområdene midt på øya.

Om høsten samles reinen i et gjerde ved Kvalsundet før den svømmer over til fastlandet igjen. Her oppholder de seg en periode i området Kvalsund-Nussir-Fæg fjord, og området sør for Repparfjorden er viktig i brunstperioden om høsten. Etter brunsten trekker flokken langs sørsiden av Repparfjorden mot vinterbeiteområdene på vidda mot Kautokeino. Det er flere viktige trekkleier på Kvaløya, i tillegg til området hvor reinen svømmer til og fra øya. Reinbeitedistriktet trekker i sin uttalelse frem fem sårbare flaskehals: Miilletmuotki/Hyggevann, Mollstrand, Nuorevarri, Kvalsunddalen og mellom Fæg fjord og Aresjogat. Fjellformasjonene på Kvaløya går i øst-vest retning, noe som gjør at det er begrenset med alternative trekkleier.

Figur 13: Reinbeitedistrikt 20s vårbeiter og flyttleier. Kilde: Statnett.

Tiltaket berører distriktet ved at ledningen går sør for Repparfjorden parallelt med andre ledninger og riksveien, slik vi har beskrevet under avsnittet om reinbeitedistrikt 22. Der ledningen kommer inn på Kvaløya vil den gå parallelt med dagens to 132 kV ledninger som kommer inn på Kvaløya sørvest for Kvalsundbrua. Videre vestover vil disse tre ledningene gå parallelt med en 22 kV ledning og riksveien, før den omsøkte og de to 132 kV-ledningene skjærer opp i fjellet ved Akkarfjord. Her vil parallellføringen opphøre, da de to 132 kV-ledningene går vest for Tyven og inn til Lucernas transformatorstasjon ved Sturvannet, mens den omsøkte ledningen går øst for Tyven og møter en 66 kV og en 132 kV kraftledning nord for Svartvannet. Herfra vil disse gå parallelt inn til Hyggevatn transformatorstasjon.

Figur 14: Figuren viser eksisterende kraftledninger til venstre, og den omsøkte kraftledningen til høyre. Kilde: NVE atlas.

Anleggsfasen

I anleggsperioden vil også reinbeitedistrikt 20 få negative virkninger av anleggsarbeidet. Reinbeitedistrikt 20 har vår-, sommer- og høstbeiter på Kvaløya, og siden beiteområdet ligger på en øy vil det kunne være begrenset med områder som reinen kan trekke mot i anleggsperioden. NVE mener at området ved Kvalsundet som benyttes til svømming må skjermes under anleggsperioden. Anleggsarbeid kan medføre at det er vanskelig å samle reinen i gjerdet når reinen skal svømme til og fra øya. Svømmingen må foregå på den tiden hvor tidevannet gjør at strømmen i sundet er minst mulig. I tillegg må været være godt nok til at det er forsvarlig å la reinen svømme over sundet. Dette gjør at reindriftsutøverne må se an naturforholdene og drive reinen over de få timene i døgnet det er mulig. Anleggsarbeid i området vil trolig kunne gjøre reinen urolig og vanskeliggjøre reinsvømmingen.

Også i perioden om våren når reinen forflytter seg langs vestsiden av øya mot Grøtnes og etter hvert over mot Hyggevatn vil anleggsarbeidet kunne forstyrre dyrenes arealbruk. Særlig når reinen ankommer Kvaløya på våren vil drektige simler og etter hvert simler med kalv være våre for forstyrrelser. Konsekvensutredningen legger til grunn at det er anleggsstans under vårflyttingen og i kalvingsperioden. NVE mener dette vil være helt nødvendig, spesielt i områder hvor reinen kalver.

Om anleggsarbeid senere på året sier konsekvensutredningen «*Aktivt anleggsarbeid vil utløse frykt- og unnvikelsesatferd i flere km avstand fra traseen i hele perioden når rbd 20 har dyrene på høstbeiter og brunst i området rundt Kvalsund, Nussir og Fægffjord. Omfanget av unnvikelse i denne perioden er umulig å estimere, og det vil kunne variere betydelig fra år til år basert på vær, beitetilgang, temperatur, andre inngrep og forstyrrelser, hva slags anleggsarbeid som utføres, omfang av helikopterbruk osv. Unnvikelseeffekter fra anleggsarbeid vil medføre at dyr blir urolige på høstbeitet, og særlig i brunstperioden er det viktig at flokken får ro slik at flest mulig simler kan bedekkes.*

Etter brunst skal flokken flyttes videre østover langs de store flyttleiene nord i rbd 22 langs Repparfjorddalen, og forstyrrelser i denne sammenheng vil medføre betydelig merarbeid for reindriften og fare for sammenblanding med dyr fra andre distrikter. Brunsten er en utmattende tid, og vedvarende forstyrrelser, eventuelt økt bruk av mindre attraktive beiter lenger unna, vil redusere særlig bukkene sin evne til å hente seg inn igjen før vinteren. Det er sannsynlig at anleggsarbeid innenfor rbd 20 sine høstbeiter og brunstområder kan medføre direkte forstyrrelse og unnvikelse opp mot anslagsvis 5 km fra ledningen. Alle dyr innenfor området vil ikke påvirkes negativt, men dette er en tid på året når flokken bør holdes samlet, og det vil være uheldig dersom deler av flokken blir forstyrret, både grunnet merarbeid fordi disse dyrene kan dra med seg større deler av flokken i gal retning, men også redusert sjanse for bedekking av simler. Hyppig helikoptertrafikk, særlig utenfor traseen, og i områder hvor reinen ikke «forventer» helikopter, vil virke spesielt forstyrrende».

NVE mener disse forstyrrelsene er vanskelig å avbøte, da anleggsarbeidet nødvendigvis må foregå på barmark gjennom sommeren og høsten. Vi mener derfor man må legge til grunn at anleggsarbeidet vil medføre stor negativ konsekvens for distrikt 20 – og også distrikt 22 slik vi har beskrevet ovenfor. Dersom anleggsarbeidet medfører urolige dyr under brunsten med påfølgende dårlig bedekking vil de negative effektene av anleggsarbeidet kunne være betydelig også påfølgende år, da dette vil gjøre at flokken får færre kalver. Dette vil være et tap for reindriften både økonomisk ved at det er færre kalver som kan slaktes, men også driftsmessig da det blir færre dyr å velge mellom når man skal vurdere hvilke dyr som skal spares som produksjonsdyr.

Driftsfasen

I driftsfasen vil distriktet bruke fastlandssiden når flokken flyttes til og fra Kvaløya langs sørsiden av Repparfjorden, i området hvor ledningen er omsøkt. Som vi vurderte for reinbeitedistrikt 22 ovenfor mener NVE at det ikke kan utelukkes at ledningen parallelført med to 132 kV ledninger og delvis fylkesveien kan medføre en viss unnvikelse for dyr på fritt beite. Under vårflyttingen flyttes flokken vestover mot gjerdeanlegget ved Kvalsund. Distriktet har trukket frem viktigheten av den samme trekkleien som distrikt 22 i området ved Fægffjord. Distrikt 20 vil kunne oppleve de samme negative

virkningene som distrikt 22, ved at ledningen kan medføre en barriereeffekt som gjør det vanskeligere å passere ledningen når reinen skal passere området.

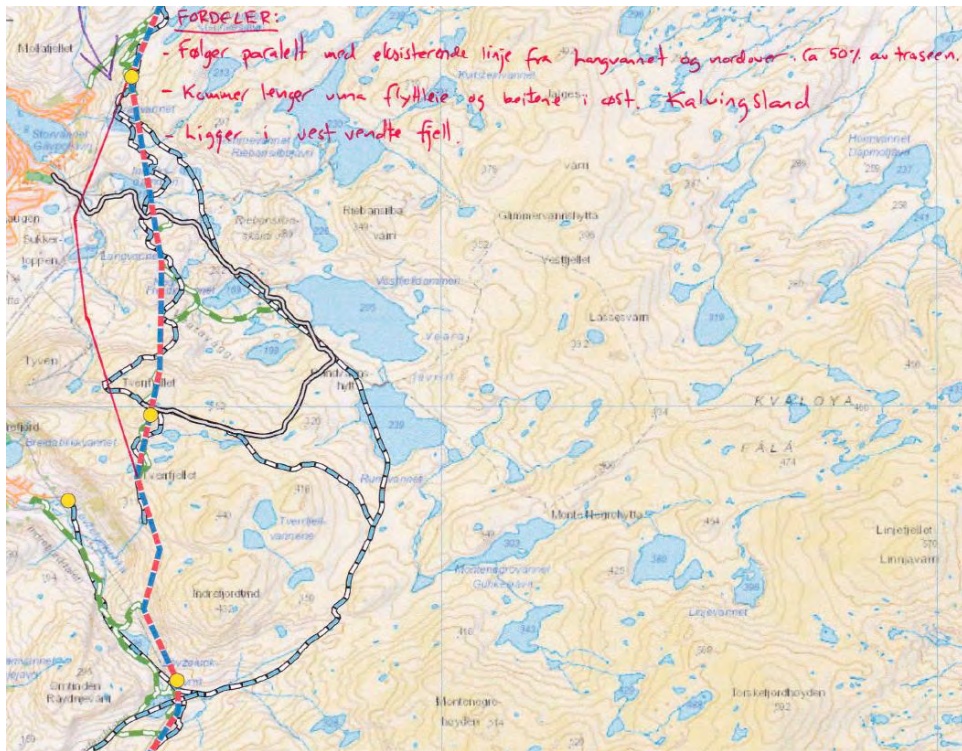
Om høsten bruker distriktet området mellom Kvalsundet og Fæg fjord til brunst. Reinen går da fritt i området, og er avhengig av ro slik at flest mulig simler kan bli bedekket. En eventuell unnvikelseeffekt i denne perioden vil medføre at reinen bruker et mindre område under brunsten enn de normalt ville gjort. En årsak til en eventuell unnvikelseeffekt kan være økt korona- og vindstøy fra ledningen under gitte værforhold, noe som kan uroe flokken. Dersom flokken blir tilstrekkelig uroet i brunstperioden vil det kunne medføre dårligere bedekking og dermed et driftsmessig tap/ulempe for reindriften. Dersom reinen ikke venner seg til ledningen over tid vil en slik effekt kunne medføre dårligere lønnsomhet i driften. Med usikkerheten som foreligger i forskningen om virkninger av kraftledninger i driftsfasen, særlig i områder med andre inngrep, kan NVE ikke utelukke at dette kan forekomme.

På Kvaløya vil reinen trekke langs ledningen på vestsiden av øya om våren, før de sprer seg utover fjellområdet for kalving og vårbeite. Ledningstraseen avviker noe fra parallellføringen med de to 132 kV-ledningene de første hundre meterne på Kvaløya, men deretter er ledningen parallellført med to 132 kV-ledninger, riksveien og tidvis også en 22 kV-ledning i området mellom Kvalsundet og Akkarfjord/Mollstrand. Trekkleien fra Mollstrand og opp på fjellet er en av flyttleiene reindriften har pekt spesielt på i sin uttalelse. Her svinger også både den omsøkte ledningen og de to 132 kV-ledningene østover, slik at reinen til dels må trekke parallelt med de tre ledningene opp mot fjellet. Reindriften kan oppleve barriereeffekter når reinen skal forbi ledningen, noe konsekvensutredningen også påpeker: *“En ny ledning kan også forsterke eventuelle barriereeffekter som er i områdene i dag. På Kvaløya kan det medføre at spesielt simler med små kalver blir forsinket i trekket til sjønære områder utover våren og forsommeren, og heller bli værende på fjellet øst for traseen. I verste fall kan enkelte dyr også unngå trekket helt, noe som dermed fører til en opphopning av dyr i de kystnære områdene andre steder innenfor Kvaløya i denne sesongen”*.

Også nord for Hyggevatn transformatorstasjon ligger det en sentral flyttlei, og dyrene trekker også forbi området i den tiden hvor de går fritt på beite. Her er det relativt trangt, og reinen må passere mellom ledningene/transformatorstasjonen og sjøen på nordsiden av øya. Selv om det er ca. to kilometer mellom anleggene og sjøen, vil en unnvikelseeffekt her kunne medføre vanskeligheter for reindriften. Særlig vil korona- og vindstøy kunne virke skremmende på reinen dersom vinden blåser sørfra og bærer lyden nordover. Ledningstraseen er justert med ca. 25 meter nordover i dette området sammenliknet med opprinnelige konsesjonsgitte løsning, men NVE mener dette er av liten betydning all den tid ledningen og stasjonen bygges i området uansett.

Reindriften har i sin uttalelse pekt på en traséjustering som innebærer at ledningen legges lengre vestover mot Tyven og bebyggelsen i Hammerfest. De peker på at ledningen da vil parallellføres med de to 132 kV-ledningene noen hundre meter ekstra, at ledningen kommer lengre unna flyttleier og kalvingsland i øst, og at den da ligger i vestvendte fjell. Denne løsningen ble vurdert da ledningen fikk konsesjon i 2012, og den konsesjonsgitte traseen var da et kompromiss mellom hensyn til bebyggelse, reindrift og friluftsliv.

NVE mener traseen vil være noe bedre for reindriften, særlig fordi den blir liggende i vestvendte fjell og være mindre synlig fra de sentrale fjellområdene på Kvaløya. I konsesjonsvedtaket fra 2012 vurderte NVE at de visuelle ulempene for beboere ved Stovannet ble store dersom man skulle bygge ledningen etter den foreslåtte traseen, se nærmere vurdering i kapittel 3.8. Selv om NVE nå vurderer at ny kunnskap og en mer presset inngrepssituasjon gjør at det kan være grunnlag for å vektlegge reindriftsinteresser tyngre i dag enn hva vi gjorde i 2012, mener NVE fortsatt at fordelene for reindriften ikke veier tyngre enn at ledningen skal gå like kan bebyggelsen ved Stovannet. NVE mener derfor fremdeles at den foreslåtte traseen ikke er bedre enn den som det ble gitt konsesjon til i 2012.

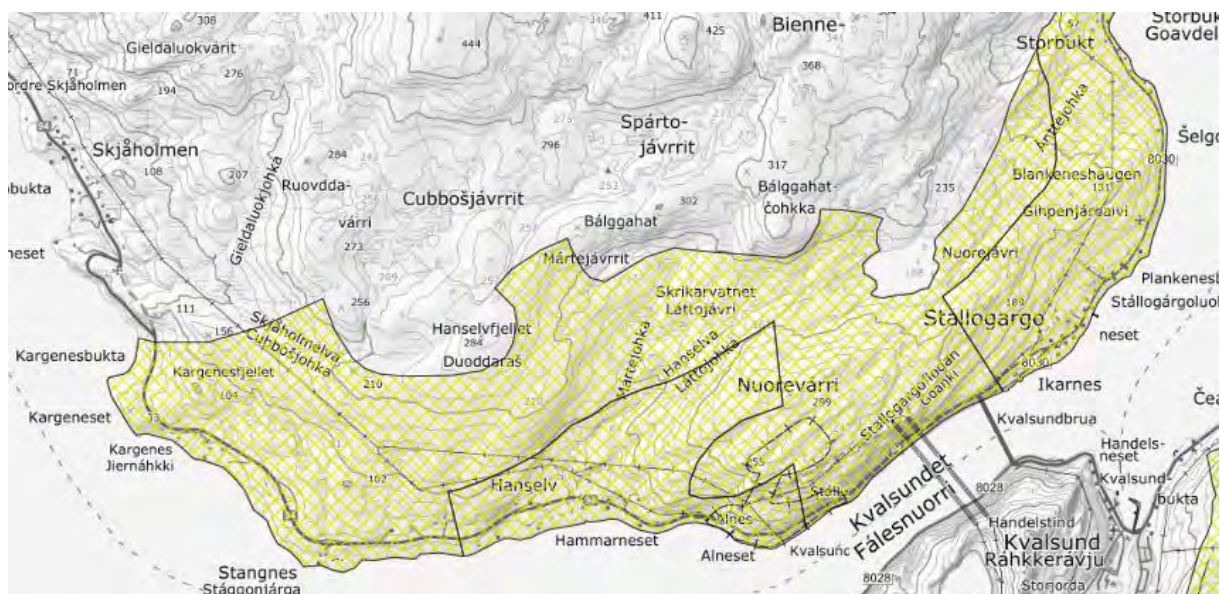

Figur 15: Forslag til ny trasé. Kilde: Reinbeitedistrikt 20s høringsuttalelse..

De sentrale delene av Kvaløya blir lite berørt av ledningene i driftsfasen. Ledningen går fra Mollstrand til Hyggevatn i randområdet til reindrifta. Selv om ledningen skulle medføre en viss unnvikelse vil ikke dette være en strekning hvor reinen er avhengig av å passere ledningen. NVE mener derfor at de driftsmessige ulempene på denne strekningen er akseptable i driftsfasen, selv om noe beiteland kan bli mindre brukt etter utbyggingen.

Når reinen skal flyttes sørover på seinsommeren/tidlig høst vil utøverne drive reinen ned flyttleien ved Nuorevarri og samle reinen i et gjerde ved Kvalsundet mens de venter på at forholdene er slik at reinen kan svømme over til fastlandet – slik vi har vurdert ovenfor for anleggsfasen av prosjektet. Reinbeitedistriktet sier i sin uttalelse og i konsultasjon med NVE at de allerede i dag har problemer med å få reinen til å passere de eksisterende 132 kV-ledningene, og distriktet trekker i sin uttalelse frem denne flyttleien ved Nuorevarri som det punktet som de er mest bekymret for. Om denne trekkleien sier konsekvensutredningen følgende: “ny kraftledning kommer til å gå tett inntil beitehagen på nordsiden av denne, gjennom et område uten eksisterende inngrep (utenom gjerdeanlegget i seg selv), men ledningen går relativt langt unna både inngangen/utgangen til beitehagen og når dyrene først er i gjerdeanlegget tror vi effektene av en slik ledning er minimale”.

NVE mener at det ikke er usannsynlig at ledningen kan medføre økte problemer for utøverne når reinen skal drives inn i gjerdeanlegget. Topografien er slik at reinen vil ha ledningen under seg i terrenget og må nærme seg og passere ledningen i nedoverbakke. Selv om det er et par hundre meter mellom den omsøkte ledningen og de to 132 kV-ledningene på det bredeste vil reinen kunne oppfatte de tre ledningene som ett stort hinder, slik at den nye ledningen kan forsterke den barriereeffekten reindriften i dag opplever av de eksisterende ledningene. NVE er imidlertid enig i vurderingen som er gjort i konsekvensutredningen om at når reinen først er samlet i gjerdet vil ledningen ha mindre virkninger for reindriften, da utgangen av gjerdet og starten på reinsvømmingen er nedenfor ledningen. NVE mener flyttleien vil trolig ikke bli stengt slik at reinen ikke kan passere området, men den omsøkte ledningen vil kunne medføre betydelig ekstraarbeid for reindriftsutøverne når de skal samle reinen i gjerdet.

Figur 16: Kart som viser flyttlei og gjerdeanlegg ved Nuorevárri. Kilde: Kilden.no.

Oppsummering av virkninger for reindriften og avbøtende tiltak

NVE mener tiltaket vil medføre store virkninger for reindriften i anleggsperioden. Reindriften bruker det berørte området hovedsakelig vår, sommer og høst. Siden anleggsarbeidet i stor grad må pågå i barmarkssesongen vil det være vanskelig å ta hensyn til reindriftas bruk av områdene på en tilfredsstillende måte. Som avbøtende tiltak mener NVE at anleggsarbeidet så langt det lar seg gjøre må tilpasses reindriftens bruk av områdene om våren når reinen flyttes og etter hvert kalver, og om høsten under brunstperioden og flytting mot vinterbeiteområdene. Om våren gjelder dette spesielt kalvings- og flyttområdene til distrikt 22 mellom Fæg fjord og Kvalsundet og kalvings- og flyttområdene til distrikt 20 fra Kvalsundet til Tyven på Kvaløya. Om høsten er de viktigste områdene etter NVEs syn flyttleien og oppsamlingsområdet til distrikt 20 ved Nuorevárri og distriktets brunstområde fra Kvalsunddalen til Fæg fjord. I tillegg må det tas hensyn til distrikt 21 ved Skaidi transformatorstasjon når de flytter reinen forbi stasjonen vår og høst.

I driftsfasen mener NVE at ledningen trolig vil ha større konsekvenser for reindriften enn det konsekvensutredningen tilsier. Konsekvensutredningen legger konsekvensgraden lav i områder som allerede har inngrep. NVE mener dette ikke gir et riktig bilde av hvilke konsekvenser tiltaket kan medføre for reindriften. NVE viser til forskning som tilsier at kraftledninger sammen med andre inngrep kan medføre at reinen bruker området mindre enn forventet. I tillegg mener NVE at det foreligger en viss usikkerhet i forskningsresultatene om hvilke virkninger kraftledninger har på reinens arealbruk når den går fritt på beite.

NVE konstaterer at en parallellføring med to 132 kV kraftledninger og tidvis også riksveien og en 22 kV-ledning vil kunne medføre økt barriereeffekt, særlig ved trekk- og flyttleier der reinen må passere ledningen i hellende terreng. NVE mener de største barrierevirkningene for reindriften vil være ved de viktige trekkleiene ved Fæg fjord, ved oppstigningen mellom Mollstrand og fjellet og ved Hyggevatten, samt flyttleien ved nedstigningen mot Nuorevárri. En økt barriereeffekt ved passering av disse trekk- og flyttleiene vil kunne medføre ekstraarbeid for reindriften ved at reinen må aktivt drives forbi med eventuelle gjentatte forsøk. I verste fall vil rein på fritt beite kunne bli avskjært fra viktige områder, slik som vårbeiter langs Repparfjorddalen. Dette vil kunne medføre driftsmessige ulemper og tap over tid. NVE mener imidlertid ikke at noen flyttleier blir stengt som en følge av tiltaket, jf. bestemmelsene i reindriften §22.

NVE mener også at ledningen vil kunne medføre virkninger for reindriften i brunstperioden, ved at flokken uroes og resultatet blir dårligere bedekking av simlene med påfølgende økonomisk tap for reindriften.

NVE mener det er viktig dersom ledningen får konsesjon, at det settes vilkår om at reindriften skal tas med og rådføres når masteplasseringene skal bestemmes for traseen der ledningen passerer viktige trekk- og flyttleier.

Flere av reinbeitedistriktene har krevd at ledningen bygges som sjøkabel, og at dette er det eneste akseptable avbøtende tiltaket. NVE viser i den sammenheng til gjeldende kablingspolicy nedfelt i St. Meld. 14 (2011-2012) Meldingen slår fast at grunnet høye kostnader skal luftledning være hovedalternativet for 420 kV-ledninger. Sjøkabel på 420 kV spenningsnivå vil medføre behov for store muffestasjoner i hver ende av kabelen, noe som i seg selv vil være et stort inngrep med virkninger for omgivelsene. På bakgrunn av gjeldende kabelpolicy vil NVE ikke vurdere sjøkabel som et avbøtende tiltak for reindriften.

Reinbeitedistrikt 20 har i konsultasjon med NVE ment at dersom ledningen bygges vil denne, sammen med andre inngrep i distriktet, medføre at det ikke lengre vil være mulig å drive med reindrift på Kvaløya. De har derfor krevd at det må opprettes erstatningsareal på Rolvsøya nord for Kvaløya. NVE bemerker at vi ikke har myndighet til å fatte en slik beslutning, og at dette er et krav som må rettes til reindriftsforvaltningen.

Som NVE har omtalt tidligere kjenner ikke NVE til at det tidligere har vært forsket på virkningene av flere parallelle ledninger i tilstrekkelig grad. NVE mener at virkningene av en ny 420 kV-ledning parallelt med to 132 kV-ledninger og til dels en 22 kV-kraftledning og en vei, slik situasjonen vil bli ved trekkleien ved Fægffjord, bør studeres. NVE mener at dersom Statnett får konsesjon til å bygge ledningen bør det settes vilkår om at Statnett skal bidra til et forskningsprosjekt som undersøker virkninger av en ny 420 kV ledning ved trekkleien ved Fægffjord. En forutsetning for dette er selvfølgelig at reindriften er positivt innstilt til et slikt prosjekt. Selv om ikke dette vil være et direkte avbøtende tiltak for de berørte reinbeitedistriktene vil et slikt prosjekt kunne dokumentere eventuelle negative virkninger av ledningen. Dette vil kunne legge grunnlag for at ytterligere avbøtende tiltak må iverksettes, og et slikt prosjekt vil dessuten kunne frembringe verdifull kunnskap for fremtidige vurderinger i andre saker.

NVE vil oppsummere de avbøtende tiltakene som foreslås i kapittel 4.2.4. Selv om det settes vilkår om avbøtende tiltak mener NVE at de ulempene som tiltaket vil medføre for reindriften ikke vil kunne avbøtes fullt ut. Dette skyldes at ledningen med transformatorstasjoner vil medføre behov for ekstraarbeid både i anlegg- og driftsfasen, og potensiell mulighet for at reinen bruker viktige beiteområder mindre enn tidligere i anleggets driftsfase.

3.5.5 Konsultasjoner med samiske interesser

NVE har gjennomført konsultasjoner med samiske interesser i behandlingsprosessen. I brev datert 19.03.2021 ba NVE om at samiske interesser som ønsket konsultasjon måtte melde dette til NVE innen høringsfristen. De berørte reinbeitedistriktene og Sametinget har bedt om en slik konsultasjon.

Det ble gjennomført konsultasjon med reinbeitedistrikt 20 i Kautokeino den 7. mars 2022. Den 8. mars 2022 avholdt NVE konsultasjon med distrikt 22 i Kautokeino og distrikt 22 Skum siida og distrikt 21 i Karasjok. NVE avholdt også konsultasjonsmøte med Sametinget om saken i Kautokeino den 18.08.2022.

Innholdet i konsultasjonene følger av godkjent protokoller, se vedlegg C.

3.5.6 NVEs vurdering av de prosessuelle regler knyttet til folkeretten

NVE forholder seg til gjeldene saksbehandlingsregler, herunder bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven og krav i energiloven, oreigningslova,

forvaltningsloven m.fl. NVE har i behandlingen av søknad om ny 420 kV Skaidi-Hammerfest gjennomført grundige og omfattende høringer, jmfør kapittel 2.1.

De samiske interessene har deltatt i høringsprosessene fra starten. Både Sametinget, Statsforvalteren og reinbeitedistriktene har blitt orientert om prosjektet og saksbehandlingen, og gitt mulighet til å komme med merknader. De har også, sammen med øvrige interessehavere blitt invitert til de offentlige orienteringsmøtene som NVE har arrangert. Sametinget ble også invitert med til møter NVE hadde med lokale og regionale myndigheter. NVE har hatt konsultasjonsmøter med de berørte reinbeitedistriktene, hvor Sametinget var til stede som observatør. I tillegg har NVE avholdt eget konsultasjonsmøte med Sametinget.

Mulige virkninger for samisk reindrift er vurdert gjennom prosessen for konsekvensutredning og gjennom konsesjonsprosessen. Vurderingene er gjort på bakgrunn av informasjon fremlagt av tiltakshaver gjennom konsekvensutredning. Gjennom høringsuttalelser fra reindriftsutøvere, Sametinget og Statsforvalteren har NVE mottatt vesentlig informasjon ut over fagrapporten. I tillegg har konsultasjonsmøter med de berørte reinbeitedistriktene og Sametinget frembragt verdifull muntlig informasjon som er oppsummert i konsultasjonsprotokollene.

NVE har registrert at enkelte temaer er omstridt, slik som det vitenskapelige grunnlaget for vurdering av virkninger for reindrift og hvilken konsekvensgrad som er satt for virkningen av ledningen for reindrift. I vår gjennomgang av virkninger for reindriften har vi gjort egne vurderinger basert på konsekvensutredningen, konsultasjonsmøter med reindriften og høringsinnspill fra reindriften, Sametinget og Statsforvalteren. Totalt sett finner NVE at dokumentasjonen i saken er dekkende. I kapittel 3.1.1 fremgår det at NVE vurderer konsekvensutredningene for reindrift og samiske interesser til å være kartlagt og utredet på en tilstrekkelig måte, og at utredningene gir et tilfredsstillende beslutningsunderlag i saken.

3.5.7 NVEs vurdering av de materielle skrankene etter folkeretten

Det finnes tålegrenser for hva som kan tillates av tiltak, før det kommer i strid med folkeretten og norsk rett. Det finnes ingen entydig angivelse, verken i teori eller rettspraksis, av hvor slike tålegrenser går. Tålegrensen vil også kunne variere ut fra hvor robust den interessen som påvirkes er. Slik kan tålegrensen være forskjellig etter hvor i landet inngrepet skjer og hvem/hva som berøres. En vurdering av om et tiltak representerer en for stor belastning på samisk kultur, og hva det vil si å ”nekte” samisk kulturutøvelse etter FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27, vil måtte basere seg på best mulig skjønn. Samiske interesser vurderes i denne sammenheng isolert, da det er virkningen for samiske interesser som er av betydning for de materielle skrankene i folkeretten. I tillegg vil samiske interesser inngå i totalvurderingen av om konsesjon skal gis eller ikke, sammen med øvrige interesser som vil kunne berøres.

Reindriften er kanskje den viktigste enkeltstående samiske kulturbærer, og utøvelse av reindrift er derfor mer enn en ren næringsinteresse. NVE har derfor lagt stor vekt på reindrift i vurderingen av om ledningen representerer en for stor belastning på utøvelsen av samisk kultur og kulturutøvelse.

NVE har mottatt innspill fra reindriftsinteressene gjennom høringen. Dette har bidratt til at det vil bli satt krav om avbøtende tiltak for reindriften i denne saken. NVE er oppmerksom på at reindriften primært ikke ønsker ledningen, og at et 0-alternativ er å foretrekke om en utelukkende vurderer utøvelse av reindrift. Reinbeitedistriktene har også krevd kabel i sjø som det eneste akseptable avbøtende tiltaket. 0-alternativ er beskrevet i søknaden og vurdert og kabelløsninger er beskrevet på generell basis. Som beskrevet i kapittel 3.3, er begrunnelsen for ledningen elektrifisering av petroleumsanleggene på Melkøya. Hvorvidt disse skal elektrifiseres er i stor grad et politisk spørsmål. Dersom det er politisk aksept for elektrifisering av petroleumsindustrien i og rundt Hammerfest må ledningen bygges, med de virkninger dette medfører for reindriften.

Som omtalt i kapittel 3.5.2 er det ikke et entydig vitenskapelig grunnlag for å vurdere virkningene av kraftledninger på rein. Det både fagutredningen og høringene viser stor grad av enighet om, er

imidlertid at anleggsarbeidene er det som i størst grad vil kunne påvirke rein og reindrift. For å ta hensyn til reindriftsinteressene mener NVE derfor at det er rett å sette vilkår som involverer reindriften i planleggingen av anleggsarbeidet, og som gjør at anleggsarbeidet kan tilpasses reindriften bruk av de ulike områdene på best mulig måte. NVE mener likevel at virkninger for reindriften i anleggsfasen trolig ikke vil kunne avbøtes fullt ut, da ledningen i stor grad må bygges i barmarkssesongen, Reinbeitedistrikt 20 og 22 har da begrensede muligheter til å benytte andre områder.

Som redegjort for i vurderingen av traseen med hensyn til reindrift (kapittel 3.5.4) er det enkelte trekk- og flyttleier som vil kunne berøres av ledningen. Hvor viktige trekk- og flyttleiene er og i hvilken grad de påvirkes varierer mye. Flyttleiene har et særskilt vern i reindriftsloven. Imidlertid mener NVE det skal mye til før en kraftledning kan sies å stenge en trekk- eller flyttleie. Anleggsperioden, som omtalt over, kan påvirke trekk- og flyttleier midlertidig. Terrengmessige inngrep langs en kraftledningstrasé er imidlertid i hovedsak avgrenset til mastefestene og eventuelle utbedringer og nyetableringer av veier og baseplasser. Ved bygging av en kraftledning er det noe fleksibilitet i plassering av master. Selv ved trange passasjer eller andre kritiske punkter på en trekk- eller flyttleie er det etter NVEs oppfatning mulig å unngå at reinen fysisk blir hindret i å krysse traseen. Det gjelder imidlertid for trekk- og flyttleier, som for anleggsperioden og eventuelle anleggsveier mv. at detaljer i planleggingen av ledningen bør gjøres i samråd med reindriftsutøverne med sikte på å begrense ulemper.

Mer enn som et fysisk stengsel, har det vært stort fokus på ledningens mulige barriereeffekter og unnvikelsesreaksjoner hos rein. Slike effekter hevdes både å kunne påvirke trekk og på beiteutnyttelse. Innen forskning og innen reindriften er det ulike syn på slike virkninger. Enkelte eldre forskningsrapporter har lagt til grunn unnvikelsessoner på inntil fire kilometer, men dette har ikke blitt bekreftet gjennom nyere studier basert på GPS-sendere. Usikkerhetene som er knyttet til unnvikelseeffektene og de utfordringene som ligger i å påvise slike effekter til tross for bruk av nyere og mer presise hjelpemidler som GPS-sendere, taler for at ledningen i seg selv trolig vil ha liten virkning for rein på fritt beite. NVE konstaterer imidlertid at enkelte studier viser en grad av unnvikelseeffekt, selv om forskningsprosjektene ikke har konkludert med at dette skyldes ledningene i seg selv. NVE er også kjent med forskning til tilsier at kraftledninger som går i områder med andre inngrep kan medføre en viss unnvikelseeffekt. Som beskrevet i kapittel 3.5.4 mener NVE at eventuelle virkninger av ledningen i driftsfasen vil i hovedsak dreie seg om barriereeffekter. NVE legger derfor til grunn at tiltaket ikke vil medføre særlig beitetap rundt ledningen, men at det kan være fare for at barriereeffekter kan medføre endret arealbruk for reinen. Dette gjelder blant annet ved Fæg fjord hvor viktige grøntbeiter langs sjøen om våren kan bli brukt mindre enn ønskelig. Konsekvensutredningen understøtter dette ved at det står at i verste fall kan enkelte dyr unngå å passere forbi ledningen, noe som dermed fører til en opphopning av dyr som ikke kommer forbi og dermed mister tilgangen til de viktige grøntbeitene. I tillegg mener NVE at vindstøy fra ledningene potensielt kan forstyrre reinen i kalvingsperioden om våren og brunstperioden om høsten.

Sametinget, Statsforvalteren og reinbeitedistriktene har reist krav om at vurderingene av folkerettens bestemmelser også må omfatte tidligere gjennomførte inngrep og andre planlagte tiltak langs traseen. NVE viser til beskrivelsen av samlede virkninger i kapittel 3.5.8.

Etter NVEs oppfatning vil den planlagte ledningen ikke hindre distriktenes utøvelse av reindrift, og heller ikke bryte med tålegrensene i folkeretten, selv om ledningen kan medføre driftsmessige ulemper og potensielt dårligere lønnsomhet i driften. NVE kan på bakgrunn av ovenstående ikke se at ledningen som helhet skulle bryte med FN konvensjonens artikkel 27. NVE mener videre at det må settes vilkår som nevnt ovenfor for å redusere virkninger for reindriften. Etter NVEs vurdering vil ikke inngrepet slik det nå fremstår, innebære en nekting av utøvelsen av samisk kultur eller være i konflikt med de øvrige terskler som er satt til vern for samisk kultur i Norge. Dette er vurdert både ut fra mulige virkninger for det enkelte reinbeitedistrikt og virkninger av ledningen totalt sett.

3.5.8 Vurdering av samlede virkninger for reindrift

Sametinget, Statsforvalteren og reinbeitedistriktene har reist krav om at den planlagte ledningen og vurderinger av den opp imot folkerettens bestemmelser også må omfatte tidligere gjennomførte

inngrep og andre planlagte tiltak langs traseen. Det fremheves i uttalelsene og konsultasjonene at distriktene allerede er presset grunnet mange inngrep i området, og at det derfor må vurderes hvorvidt tersklene i folkeretten er nær ved å overskrides slik at ethvert nytt tiltak vil kunne være et brudd med folkeretten. Det er derfor fremmet krav om at alle planlagte inngrep langs ledningstraseen må sees i sammenheng og at samlede virkninger for samiske interesser utredes.

NVE viser til at tilsvarende krav er gitt i forskrift om konsekvensutredninger §2 ”Beskrivelse av faktorer som kan bli påvirket og vurdering av vesentlige virkninger for miljø og samfunn” hvor det heter at ”Samlede virkninger av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet skal også vurderes. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet vurderes.”.

NVE finner det vanskelig å vurdere omfanget av slike ulemper på generelt grunnlag. Uenighet om kunnskapsgrunnlaget for vurdering av virkninger av kraftledninger på rein er omtalt i kapittel 3.1.1. Så langt NVE er kjent med, er det ikke større enighet om kunnskapsgrunnlaget for andre typer inngrep. Ulike inngrep gir også ulike virkninger, og virkningene vil variere med det bruksmønster og funksjonsområde som berøres. Vurderingen av samlede virkninger vil derfor etter NVEs oppfatning måtte gjøres skjønnsmessig og holdes på et generelt nivå. Det foreligger planer for andre inngrep innenfor flere av reinbeitedistriktene som vil kunne berøres av ledningen. Ved en realisering av disse i tillegg til omsøkt ledning, vil omfanget av inngrep og mulige ulemper for de aktuelle reinbeitedistriktene samlet sett øke.

NVE mener vurderingene av omsøkt ledning i sammenheng med andre planlagte inngrep ikke gir grunnlag for å si at flere tiltak i et område nødvendigvis forsterker hverandre med hensyn til virkninger. Imidlertid mener NVE at dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Generelt vil imidlertid flere inngrep samlet kunne beslaglegge mer areal direkte, og økt menneskelig aktivitet vil trolig medføre økt unnvikelse, større grad av forstyrrelse av reinens beitero og i noen tilfeller også økte barriereeffekter. Videre kan press på en begrenset ressurs/ funksjonsområde innen et reinbeitedistrikt øke mer, dersom flere inngrep påvirker samme ressurs. Dette selv om inngrepene skjer i ulike geografiske områder innen distriktet. Det er derfor ikke vanskelig å forstå reindriftas uttrykte bekymring for at mange inngrep over tid, samlet kan gi store utfordringer.

Nedenfor vil NVE vurdere samlede virkninger av eksisterende og planlagte inngrep for de tre reinbeitedistriktene som er berørt av søknaden om ny 420 kV-kraftledning fra Skaidi til Hammerfest.

NVE har tidligere i denne innstillingen vurdert at ledningen er nødvendig dersom man skal elektrifisere petroleumsnæringen i Hammerfestområdet. NVE mener derfor at det vil være en politisk beslutning hvor fordelene som oppnås ved elektrifiseringen bør vurderes mot ulempene ledningen medfører for reindriften og andre berørte interesser

Vurdering av samlede virkninger for reinbeitedistrikt 21

Reinbeitedistrikt 21 er i dag hovedsakelig påvirket av inngrep rundt Skaidi. Et stort omfang av hytteutbygging sammen med etablering av hotell har ifølge distriktet medført at en opprinnelig trekklei vest for Skaidi transformatorstasjon ikke kan benyttes lengre. I tillegg er det etablert skitrekk i området, E6 går gjennom den sørligste delen av området, samt at Skaidi transformatorstasjon med tilhørende kraftledninger preger området ved Skaidi. Det går en rekke kraftledninger inn til stasjonen, og ny 420 kV kraftledning fra Balsfjord til Skaidi er under bygging. Det er også søkt om ny 420 kV kraftledning til Lakselv og ny 132 kV kraftledning til Smørfjord.

Dersom alle planer om utbygging av nye kraftledninger i regionen realiseres, vil området rundt Skaidi transformatorstasjon være preget av anleggsarbeid i en årrekke fremover. Dette vil påvirke reinbeitedistriktet når de flytter dyrene til og fra vinterbeiteområdene. Imidlertid foregår flyttingen i en begrenset tidsperiode vår og høst, slik at anleggsarbeidet bør kunne tilpasses dette og avbøte virkningene av den menneskelige aktiviteten. Likevel vil stasjonen og alle ledningene i området kunne medføre barriereeffekter og dermed merarbeid for reindriften, som vi har vurdert i kapittel 3.5.4.

NVE mener distrikt 21 er det distriktet som er minst påvirket av utbygging av de tre distriktene som er berørt i denne saken. Inngrepene begrenser seg hovedsakelig til området rundt Skaidi, og så snart reinen kommer inn i barmarksbeitene er den i et område som er relativt uberørt. I dette området var Fálesrášša vindkraftverk tidligere planlagt, men Olje- og energidepartementet omgjorde NVEs vedtak om konsesjon og gav avslag på søknaden om bygging av vindkraftverket. Begrunnelsen for avslaget var at den samlede belastningen av både vindkraftverket og de nye 420 kV kraftledningene inn til Skaidi transformatorstasjon ville kunne være til så stort hinder for reinbeitedistrikt 21 at det kunne være fare for at reindriften ikke kunne opprettholdes i det omfang den har i dag. Departementet la vekt på at området hvor vindkraftverket var planlagt utgjorde viktige luftingsområder og vårbeiter, og at det ikke finnes andre arealer i distriktet med tilsvarende egenskaper. Selv om vindkraftverket etter NVEs syn ville utgjøre et mye større inngrep enn tiltakene i og rundt Skaidi transformatorstasjon, mener NVE at departementets vedtak understreker at reinbeitedistriktet er presset, og at man bør være forsiktig med nye tiltak innenfor distriktets områder. NVE bemerker imidlertid at departementet i sitt vedtak hadde lagt til grunn at det skulle komme ny 420 kV-ledning inn til Skaidi transformatorstasjon, og at vindkraftverket var det som ville gjøre at det var fare for at tålegrensen etter SP art. 27 kunne overskrides. Med utgangspunkt i dagens inngrepssituasjon for reinbeitedistrikt 21, kan ikke NVE se at omfanget av utbygging innenfor reinbeitedistriktet etter utbygging av ny ledning mellom Skaidi og Hammerfest med tilhørende utvidelse av Skaidi transformatorstasjon vil passere grensen for reinbeitedistriktets tålegrense. Likevel mener NVE at en bit-for-bit utbygging av enkeltinngrep til slutt vil kunne medføre at tålegrensen til reindriften overskrides, men at tiltakene rundt Skaidi transformatorstasjon ikke vil være det avgjørende inngrepet.

Vurdering av samlede virkinger for reinbeitedistrikt 22

Også reinbeitedistrikt 22 understreker i sin uttalelse og i konsultasjonsmøte med NVE, at de er et distrikt som er svært presset av inngrep. I området rundt Guoiratrassa er det store inngrep i naturen etter tidligere gruvedrift, hvor kobber ble utvunnet i dagbrudd. Distriktet er også påvirket av andre kraftledninger og veiutbygging, som beskrevet i kapittel 3.5.4, hytteutbygging langs Repparfjorden og rundt Skaidi, samt ny 420 kV-kraftledning mellom Balsfjord og Skaidi som nå er under bygging. Videre går E6 tvers igjennom reinbeitedistriktet, fra Sennalandet til Skaidi, og Nedre og Øvre Porsa kraftverk er etablerte vannkraftverk innenfor reinbeitedistriktet. Det finnes også et deponeringsområde for borekaks fra olje- og gassindustrien innenfor reinbeitedistriktet.

Av planlagte inngrep er distriktet berørt av planer om gruveaktivitet ved Nussir og en ammoniakfabrikk på Markoppneset. Dette er store inngrep som vil kunne påvirke og forstyrre reinen i kalvingsområdene, og som også vil kunne bidra til å avskjære reinen fra tilgangen til de viktige grøntbeitene langs Repparfjorden.

I områdene til reinbeitedistrikt 22 har NVE tidligere avslått et vindkraftverk med begrunnelse i samlede virkninger for reindriften. Denne vurderingen gjorde NVE i 2013 da Kvalsund vindkraftverk fikk avslag: «NVE legger til grunn at i pressede områder kan relativt små inngrep få store virkninger dersom summen av inngrep i området overstiger reinens tålegrense. Selv om det ikke er sikkert at de enkelte virkningene av Kvalsund vindkraftverk for kalvingsområder, beiteområder og luftingsområder i seg selv er kritiske for reindriften, kan det etter NVEs vurdering ikke ses bort fra at etablering av vindkraftverket kan være et siste avgjørende inngrep i en allerede presset inngrepssituasjon, slik at reindriften kan bli redusert i deler av området. Selv om fagutredere mener at de negative virkningene kan reduseres gjennom å begrense menneskelig aktivitet i området under både anleggs- og driftsperioden, er usikkerheten knyttet til den samlede inngrepssituasjonen etter NVEs vurdering så stor at dette må vektlegges (...) NVE vil vektlegge at ytterligere utbygging innenfor sentrale sommerbeiter, med viktige kalvings- og luftingsområder, kan være til vesentlig ulempe for reindriften i et allerede presset område».

NVE er enige i at distriktet er sterkt påvirket av tidligere inngrep. Den planlagte aktiviteten ved Nussir og på Markoppneset vil trolig påvirke distrikt 22 i stor grad, da inngrepene er planlagt nær kalvingsområder og beiter som blir benyttet hele sesongen fra reinen ankommer området til de forlater det om høsten.

Vi vurderte i kapittel 3.5.6 og 3.5.7 at ledningen i seg selv ikke vil medføre brudd på folkerettens art. 27. Likevel mener NVE at ledningen vil kunne medføre negativ virkning for distrikt 22, især ved en forsterkning av barriereeffekter ved viktige trekkleier og dermed mulig reduksjon i tilgangen til viktige grøntbeiter langs sjøen. NVE mener at en bit-for-bit utbygging av enkeltinngrep til slutt vil kunne medføre at tålegrensen til reindriften overskrides.

Vurdering av samlede virkninger for reinbeitedistrikt 20

Reinbeitedistrikt 20 understreker i sin uttalelse og i konsultasjonsmøte med NVE, at de er et distrikt som er svært presset av inngrep. Blant annet viser de til en rapport utarbeidet av Rambøl og Protect Sapmi i 2021 som viser at utbygde inngrep har medført alvorlig påvirkning av beiteområdene til distrikt 20, i form av at en høy andel av arealene ansees som påvirket av ulike utbyggingstiltak. De siste årene har reindriften i området blant annet blitt påvirket av Snøhvitutbyggingen på Melkøya, ny 132 kV kraftledning fra Skaidi til Melkøya, veibygging i forbindelse med elektrifisering av Goliatfeltet, tettstedsutbygging, nytt reindriftsgjerde rundt Hammerfest og økt menneskelig ferdsel i utmark. I tillegg til disse er også distriktet påvirket av andre kraftledninger og veiutbygging, slik NVE har vurdert i kapittel 3.5.4. I tillegg planlegges det også ny flyplass på Grøtnes og ny tettstedsutvikling på Strømsnes/Akkarfjord. Reinbeitedistriktet kan også bli påvirket av tiltak på fastlandssiden langs flyttleien mellom sommer- og vinterbeiteområdene. Her er det som nevnt tidligere planlagt gruveaktivitet ved Nussir og en ammoniakfabrikk på Markoppneset. Dette er store inngrep som vil kunne påvirke og forstyrre reinen i brunstområdet øst for Kvalsund og når reinen drives til og fra Kvaløya vår og høst.

Virkningene av ulike utbygginger for reinbeitedistrikt 20 har blitt vurdert flere ganger tidligere. På Strømsnes besluttet kommunen tidligere å anlegge et masseuttak. Denne saken ble påklaget av Reindriftsforvaltningen. Miljøverndepartementet tok klagen til følge i 2001 og avsto kommunens regulering av området til masseuttak med begrunnelse at tiltaket vil ha for store virkninger for reindriften: *«Det er både fra Reindriftsforvaltningen i Vest-Finnmark, Fylkesmannen i Finnmark og Landbruksdepartementet pekt på at Strømsnes er et svært viktig område for reindriften og at masseuttaket vil medføre at Strømsnes går tapt som beiteområde dersom reguleringsplanen gjennomføres slik den nå foreligger. Det må derfor foreligge svært tungtveiende grunner og dokumentasjon av slike, for at tiltaket skal kunne tillates»*. Hammerfest kommune har også planlagt ny bydel på Strømsnes/Akkarfjord. I den sammenheng viser vi til at Miljøverndepartementet den 15.11.2011 godkjente kommuneplanens arealdel for Hammerfest 2010-2022. I

Miljøverndepartementets vedtak er det lagt vekt på de samlede inngrepene for reindriften, men det er lagt større vekt på at Hammerfest kommune ikke har andre tilgjengelige arealer egnet for næringsutvikling. Nærings-/tettstedsutvikling på Strømsnes/Akkarfjord vil berøre viktige reinbeitearealer. Denne saken ble påklaget av reindriften, og er etter hva NVE kjenner til enda ikke avsluttet. NVE konstaterer imidlertid at Fylkesmannen i Finnmark i 2018 opphevet Hammerfest kommunes vedtak om reguleringsplan for ny gang- og sykkelvei til Forsøl, hovedsakelig grunnet kommunens manglende vurdering av planens forhold til FNs SP-konvensjon artikkel 27.

Også i dette området har NVE tidligere avslått søknad om vindkraftverk med begrunnelse i samlede virkninger for reindriften. NVE avsto i 2013 Hammerfest vindkraftverk på Kvaløya, blant annet med begrunnelse i de samlede virkningene for reindriften: *«Selv om virkningene av Hammerfest vindkraftverk kan bli vesentlige for reindriften, er det ikke gitt at søknaden bør avslås på grunnlag av dette tiltaket alene. Som fagutreder påpeker, kan avbøtende tiltak medføre at de negative virkningene blir redusert. NVE har imidlertid valgt å legge avgjørende vekt på den samlede inngrepssituasjonen for reinbeitedistrikt 20»*. Videre skriver NVE i sitt vedtak at: *«Etter NVEs vurdering er usikkerheten*

om den samlede inngrepssituasjonen for reindriften så stor at konsesjonssøknaden ut fra en føre var-tankegang bør avslås. NVE legger til grunn at i pressede områder kan relativt små inngrep få store virkninger dersom summen av inngrep i området overstiger reinens tålegrense. Selv om det ikke er sikkert at de enkelte virkningene for beiteområder, luftingsområder og drivlei i seg selv er kritiske for reindriften, kan det etter NVEs vurdering ikke ses bort fra at etablering av vindkraftverket kan være et siste avgjørende inngrep i en allerede presset inngrepssituasjon, slik at reindriften ikke kan opprettholdes på samme nivå i reinbeitedistriktet».

De inngrepene som har vært vurdert tidligere og vist til ovenfor har i stor grad dreid seg om inngrep som vil medføre betydelig menneskelig ferdsel. Det er lite trolig at ny kraftledning er sammenliknbar med disse i graden av virkning for reindriften, og i kapittel 3.5.9 og 3.5.7 vurderer vi at ledningen i seg selv ikke vil medføre brudd på folkerettens art. 27. Likevel mener NVE at ledningen vil kunne medføre negativ virkning for distrikt 20, især for brunstområdet mellom Nussir og Kvalsund og ved en forsterkning av barriereeffekter ved trekkleiene. NVE er enige med reinbeitedistriktet i at de er hardt presset av inngrep og at en bit-for-bit utbygging av enkeltinngrep til slutt vil kunne medføre at tålegrensen til reindriften overskrides.

Usikre planer om en ytterligere ny kraftledning Balsfjord-Skaidi

Den 25. august deltok NVE på et åpent informasjonsmøte Statnett hadde om ny områdeplan for Nord-Norge. Her fremkom det at det kan være aktuelt å bygge enda en 420 kV kraftledning fra Balsfjord til Skaidi for å imøtekomme den fremtidige forbruksveksten i nordområdene. En slik ledning vil kunne ha virkninger for alle de tre reinbeitedistriktene i anleggsfasen. Så vidt NVE kjenner til planlegger Statnett å erstatte dagens 132 kV kraftledning på strekningen med en ny 420 kV ledning. Dersom dette er tilfellet, vil en slik ny ledning ha mindre virkninger for reindriften i driftsfasen enn dersom en ny ledning fra Balsfjord til Skaidi bygges parallelt med dagens to ledninger. Dersom den bygges parallelt og i tillegg til dagens to ledninger vil denne medføre et ytterligere arealinngrep som vil kunne ha virkninger for reinbeitedistrikt 20 og 21 under flyttingen til og fra barmarksbeitene. For distrikt 22 vil en slik ledning medføre et ytterligere inngrep i distriktets arealer. Da planene for ledningen er svært usikre og lite konkrete har NVE ikke gjort mer konkrete vurderinger av virkningen av en slik ledning i vår gjennomgang av samlede virkninger for reindriften ovenfor.

3.5.9 Konklusjon folkerettsvurdering

De prosessuelle krav som stilles til saksbehandling av kraftledninger i samiske bruksområder er etter NVEs vurdering oppfylt i denne saken. Det vises i denne forbindelse til de utredninger som er utført og konsultasjonen med reinbeitedistriktene og Sametinget som er gjennomført.

Den planlagte ledningen er vurdert særskilt med hensyn til reindrift. Etter NVEs vurdering vil man gjennom detaljplanlegging av anlegget og anleggsvirksomheten, sammen med vilkår i en konsesjon til en viss grad kunne begrense virkningene av anleggsarbeidet. Likevel vil det, som NVE har vurdert tidligere i dette dokumentet, i vårt opprinnelige konsesjonsvedtak fra 2012 og i klageoversendelsen til Olje- og energidepartementet samme år, være begrensede muligheter til å tilpasse anleggsarbeidet til reindriften fullt ut, da anleggsarbeidet må foregå på et tidspunkt hvor reinen befinner seg i området. I driftsfasen vil ledningen kunne medføre virkninger for viktige trekkleier, flyttleier, kalvingsområder og brunstområder.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket slik det nå framstår, og med omtalte muligheter for vilkår om avbøtende tiltak, ikke innebærer et så betydelig inngrep i samiske bruksområder at virkningene kan føre til nektelse av utøvelsen av samisk kultur, eller være i konflikt med de øvrige terskler som er satt til vern for samisk kultur i Norge. Likevel vil de samlede inngrepene i området kunne ha en betydelig påvirkning på reindriften dersom alle planlagte inngrep blir realisert. Spesielt vil dette gjelde områdene rundt Nussir på fastlandssiden og fra Mollstrand til Hyggevatn på Kvaløya. Dette vil påvirke både distrikt 20 og 22, men distrikt 20 vil bli særlig påvirket, da de som eneste distrikt bruker områdene både på fastlandet og på Kvaløya.

NVE mener det har kommet tydelig fram gjennom behandlingen av saken at reindriftna primært ikke ønsker nye inngrep i reindriftnsområder. Det er også åpenbart at inngrep er en ulempe for reindriftn isolert sett, og at de avbøtende tiltakene NVE foreslår i kapittel 4.2.4 ikke vil avbøte alle ulempene for reindriftn fullt ut. NVE mener at ledningen er nødvendig dersom man skal elektrifisere petroleumsnæringen i Hammerfestområdet. NVE understreker at vi mener at grensen er nær for hvor stor belastning reinbeitedistriktene som blir berørt av tiltaket tåler før de ikke kan drive reindriftn på samme måte som før. Kraftledningen vil utgjøre enda en brikke i bit-for bit-utbyggingen i området, og NVE mener Olje- og energidepartementet må ta dette med i betraktingen når fordelene ved elektrifisering av Melkøya og Wisting skal veies opp mot ulempene dette vil medføre.